

TIBBIY BIOLOGIYA FANLARINI O'QITISHDA INTERFAOL KOGNITIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH

Nazarova Furuza Ilxomovna

ARTICLE INFO

Received: 05th January 2024

Accepted: 12th January 2024

Online: 13th January 2024

KEY WORDS

*Kognitiv metodi, tibbiy
biologiya, pedagog, talaba.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada zamonaviy talabalar uchun o'qitishning kognitiv ta'lim texnologiyalaridan foydalanish usullari ko'rsatilgan. Kognitiv ta'lim texnologiyalariga ta'rif berilgan. Elektron ta'lim resurslari va uning asosiy xossalari tahlil qilingan. Texnologiya fanlarini o'qitishda interfaol usullarni qo'llash imkoniyatlari ko'rsatilgan. Texnologiya fanlarining seminar darslariga interfaol ta'lim texnologiyalari tadbiq qilingan. Interfaol ta'limning asosiy yutuqlari ko'rsatib o'tilgan.

Bugungi kunda uzluksiz ta'limning muhim bo'g'ini bo'lgan maktabgacha ta'lim bosqichiga e'tibor har qachongidan ortib bormoqda. Respublikamiz ta'lim-tarbiya tizimining boshlang'ich poydevori bo'lgan maktabgacha ta'limni sifatli va zamon talabi darajasida tashkil etilishini ta'minlash borasida keng qamrovli islohotlar, qator choratadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarmog'ini kengaytirish, malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni maktab ta'limiga sifatli tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tadbiq etish, bolalarni har tomonlama intellektual, ahloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017–2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori [1] qabul qilindi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori [2] da mavjud tizimli kamchiliklar, maktabgacha ta'lim sohasida davlat siyosatini to'liq amalga oshirishga to'qinlik qilayotgan sabablar ko'rsatilgan.

Hozirgi rivojlangan mamlakatlarda talaba yoshlarni o'qitishda pedagoglar oldida turadigan asosir bir savol bu-zamonaviy talabani qanday o'qitish kerak? Ko'rinishdan bu ko'p yillik savolga o'shab ketadi? Biroq o'qitishning maqsadlari, mazmuni va usullari doimo o'zgarib turadigan jamiyat ehtiyojlariga javob berishi kerak. O'quv jarayoniga zamonaviy yondashuv rivojlanish va faoliyat dinamikasining o'ziga xos xususiyatlari turli xil ta'lim texnologiyalarining alohida xususiyatlari va ijtimoiy foydali bilimlarni ishlab chiqishda shaxs, jamiyat va davlat ehtiyojlari bilan belgilanadigan o'quv jarayoniga yangilikni joriy etishga qaratilishi kerak.

Bunda talabalarning xatti - harakatlaridagi e'tiqodlari, harakter xususiyatlari va fazilatlari, munosabatlari va tajribasi asosiy rol o'ynaydi.

Rivojlarga mamlakatlarda o'qitishning yangi sharoitda o'qitishning yangi texnologiyalarini-kognitiv texnologiyalarni, ya'ni talabalarga real dunyoni samarali tushunishga, talabalarni axborot bilan to'yingan muhitda hayotga muvaffiqiyatli moslashtirishga va ularning intellektual rivojlanishiga imkon beradigan usullar, uslublarini yaratishi kerak. Kognitiv texnologiyalar, metodlar, algoritimlar va dasturlar tizimi sifatida talabalarning amaliy muammolarini hal qilishda kognitiv qobiliyatlarini modellashtirish va oshirish imkonini oshiradi. Masalan, ma'lumotlar va bilimlar massivlarida naqshlarni aniqlash va identifikatsiyalash, murakkab tizimlarni loyihalash, ma'umotlarning yetarli emasligi sharoitida qarorlar qabul qilish.

Kognitiv texnologiyalarning o'ziga xos xususiyati ularning talabalarning intellektual qobiliyati uning tasavvurini rivojlantirishga qaratilganligi bilan bog'liq. Shunday qilib tabiiyki biz o,,zimizni ta'lim texnologiyalari ya'ni fikrlash qobiliyatini shakllantiradigan fundamental kognitiv qobiliyatlar bilan bog'liq texnologiyalar soxasida topamiz. Natijada biz tavsiflovchi protseduralar bilan bir qatorda amalga oshirish imkoniyatiga ham ega bo'lamiz, bunda tushunish ko'nikmalari shakllantiriladi.

Tibbiy biologiya fanlaridan seminar darslarni tashkil qilish va o'tkazish misolida interfaol kognitiv ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni ko'rib chiqamiz. Hozirda oily o'quv yurtlarida o,,quv soatlari davomiyligi 1,5 soatni tashkil qiladi. Bunda talabalar diqqatini qanday saqlash kerak? Multimedia proyektori va turli guruhlarning o'zaro ta'sir qilish usullarini bilish yordamga keladi. Dars mavzusini samarali idrok etish uchun birinchi navbatda xissiy muhitni yaratish kerak. Ushbu maqsadlar uchun kichik ma'ruza yoki videofilmni ko'rish va muhokama qilish kabi interfaol shakllardan foydalaniladi.

Videofilmlarni ko'rish va muhokama qilish- mashg'ulotlarda badiiy va hujjatli videofilmlardan, ulardagi fragmentlardan foydalanishdir. Tegishli mazmundagi videofilmlardan darsning istalgan bosqichida uning mazmuni va maqsadiga muvofiq ishlatiladi. Videofilmni namoyish etishdan oldin talabalarga bir nechta (3-5 tacha) asosiy savollar beriladi.

Bu esa keying muhokama uchun asos bo'ladi. Siz videofilmlarni oldindan tanlangan kadrlarda to'htatib muhokama qilishingiz mumkin. Oxir oqibat talabalar bilan birgalikda natijalarni umumlashtirish va chiqarilgan xulosalarni aytish juda muhimdir. Kichik ma'ruza nazariy materiallarni taqdim etishning samarali shakllaridan biridir. Aslini olganda matn va grafik materiallardan iborat sifatli taqdimot bo'lib, uning namoyishini o'qituvchi berilgan mavzular bo'yicha suhbat bilan birga olib boradi. Kichik ma'ruzalar va videofilmlar bir xil dars moduliga talluqli bo,,lib, bir1birini almashtirishi va bir-birini to'ldirishi yoki mustaqil bo'lishi seminarining turli mavzularini qamrab olishi mumkin. Nazariy materialni mustahkamlash uchun amaliy topshiriqlar bajariladi. Mashqlarni bajarishda kichik guruhlarda ishlash, ijodiy topshiriqlar va keys metodi kabi usullardan foydalaniladi. Kichik guruhlarda ishlash eng ommabop usullardan biridir, chunki u barcha talabalarga (shu jumladan yatchanlarga) darsda faol qatnashishni, hamkorlik va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini beradi.

Xulosa qilib aytganda tibbiy biologiya fanlarni o'qitishda kognitiv ta'lim texnologiyalardan foydalanish talabalarni tafakkurini rivojlantiradi undan tashqari ta'lim

oldida turgan qiyinchiliklariga qaramay interaktiv ta'lim professional ta'limning barcha soxalarini qamrab olmoqda, chunki u ta'lim jarayonining sermahsulligini, emotsional to'yinganligini, shaxsiy rivojlanganligini orttiradi, bunda ta'lim sifati ham oshadi.

References:

1. Mahliyo, D. (2023). MEDIA DISCOURSE: MEDIA TRANSLATION AND NECESSITY OF STUDYING IT. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 9(3), 211-214.
2. Doniyorova, G. S. (2023). SOME THOUGHTS ABOUT PROFITABLE PLANTS OF UZBEKISTAN: ON THE EXAMPLE OF KAVRAK. «ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ».
3. Mahliyo, D. (2023). THEORETICAL ORIENTATIONS TO L2 METHODS & APPROACHES. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH, 1(7), 66-69.
4. Mahliyo, D. (2023). MORPHEMES: TYPES AND USAGE. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 3(27), 530-533.
5. Mahliyo, D. (2022). THE DIFFERENCES BETWEEN ESP AND ESL FOR STUDYING LANGUAGES. *IJTIMOY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(1), 139-142.
6. Omanov, P. (2021). DEVELOPMENT OF STUDENTS'SOCIO-CULTURAL COMPETENCE IN ENGLISH TEACHING THROUGH AUTHENTIC VIDEO MATERIALS. *Academic research in educational sciences*, 2(9), 1085-1100.
7. Bafojev, M. U. B., & Xabitovich, O. P. L. (2022). PROMOTION OF PUBLIC DIPLOMACY IN THE ERA OF THE CREATION OF THE 3RD RENAISSANCE THROUGH THE EYES OF YOUTH. *Journal of new century innovations*, 15(2), 108-110.
8. Shamaksudovna, S. L., Erkinovna, K. S., Khabitovich, O. P., Zung, T. T. K., & Adkhamovna, Z. N. (2022). MODERN TECHNOLOGIES OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN UZBEKISTAN. *Journal of Positive School Psychology*, 5538-5550.
9. Омонов, П. Х. (2021). АЛИШЕР НАВОЙ–ГОРДОСТЬ УЗБЕКСКОГО НАРОДА Бурхонова Зарина Баходир кизи. *МОЛОДОЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ*, 25.
10. Rajabova, K., & Omonov, P. (2021). FACTORS OF THE LANGUAGE FUNCTIONING. In *Приоритетные направления развития спорта, туризма, образования и науки* (pp. 598-602).
11. Omanov, P. L. X. (2021). TALABALAR IJTIMOY-MADANIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA AUTENTIK MATERIALLARNING O 'RNI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(8), 820-826.
12. ОМАНОВ, П. Х. (2020). CONTENT AND FORMS OF USING AUTHENTIC VIDEO MATERIALS IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS'SOCIAL AND CULTURAL COMPETENCE. *Иностранные языки в Узбекистане*, (3), 118-131.
13. Дубровина, М. Э., & Мухитдинова, Х. С. (2011). Сравнительно-типологический анализ причастия с показателем-gan в узбекском языке. *Российская тюркология*, (2), 41-47.
14. Mukhitdinova, K., Asilova, G., Salisheva, Z., & Rakhmatullaeva, M. (2019). Current Issues of Creating Educational Material for Intensive Teaching to the Uzbek Language of Foreigners. *International Journal of Engineering and Advanced Technology*, 9(1), 5224-5226.

15. Madjidova, R. U., Muxitdinova, X. S., & Sultonova Sh, M. (2016). Umumiy tilshunoslik fanidan ma'ruzalar matni. Toshkent-2016.
16. Muxitdinova, X. S. (2013). Avlakulov Ya. I., Nuriddinova DA O 'zbek tili. Ta'lim rus va qardosh tillarda olib boriladigan maktablarning 6-sinfi uchun darslik. Toshkent:«Yangiyo 'l poligraph service, 143.
17. Muxitdinova, X. S. (2011). Improving the scientific and methodological basis for ensuring the continuity of teaching the Uzbek language at the educational stage: Ped. fanl. doctors.... diss.
18. Muxitdinova, X., Xudoyberganova, D., Umirov, I., Jiyanova, N., & Yusupova, T. (2004). Hozirgi o 'zbek adabiy tili (Oliy o 'quv yurti talabalari unun o 'quv qo 'llanma). T.: Ilm Ziyo, 216.
19. Nozima, B., & Nusratovich, K. U. B. (2023). THE IMPACT OF MULTILINGUALISM ON COGNITIVE ABILITIES IN EFL LEARNERS. Новости образования: исследование в XXI веке, 2(16), 1048-1052.
20. Nozima, B., & Nusratovich, K. U. B. (2023). ADDRESSING COMMON GRAMMAR MISTAKES IN EFL WRITING. PEDAGOG, 6(11), 551-554.
21. Nusratovich, K. U. (2023). JAMES JOYCE'S WORKS AND HIS CONTRIBUTION TO THE ENGLISH LITERATURE. Научный Фокус, 1(2), 833-836.
22. Dilshod o'g'li, A. S., & Nusratovich, K. U. (2023). THE DESCRIPTION OF DIFFERENT THEMES IN "JANE EYRE". Научный Фокус, 1(2), 807-810.
23. Nusratovich, K. U. (2023). GEORGE ELIOT'S LIFE IS DEDICATED TO HIS WORK. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(6), 253-255.
24. Nusratovich, K. U. (2023). INFLUENCE OF SHAKESPEARE'S WORKS ON MODERN LITERATURE AND CULTURE. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 3(31), 86-88.
25. Маджидова, Р. У., Мухитдинова, Х. С., & Оманов, П. Х. РОЛЬ ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКИХ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ В ПРЕПОДАВАНИИ УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО. "ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ"7-ҚИСМ, 149.
26. Khabitovich, O. P. (2018). The Importance of Social Competence in Teaching Foreign Languages. ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies, 7(5), 72-77.
27. Кенжабоев, Ж. А. (2017). Языковое тестирование как способ контроля при обучении английскому языку. Вестник современной науки, (2-2), 50-54.
28. Кенжабоев, А., & Кенжабоев, Ж. (2016). Бошланғич синфларда хорижий тилларни ўқитишда педагогик технологиялар. Современное образование (Узбекистан), (6), 18-25.
29. Кенжабоев, Ж. А. (2017). Новые личностно-ориентированные технологии обучения. Вестник современной науки, (3-2), 45-47.
30. Кенжабаев, Ж. (2021). Лингводидактические особенности развития устной речевой компетенции студентов физического воспитания (на примере спортивной терминологии). Общество и инновации, 2(3/S), 150-154.
31. Abdisalimovich, K. J. (2021). LINGUODIDACTIC FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF ORAL SPEECH COMPETENCE OF STUDENTS IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE EDUCATION (IN THE EXAMPLE OF SPORTS TERMS). Conferencious Online, 47-48.